การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

THE SYNTHESIS OF RESEARCH ON INSTRUCTIONAL MODELS BASED ON ACTIVE LEARNING CONCEPTS

[1]กนกรัตน์ เดิมหมวก, [2]ซุลฟาร์ กาเร็ง, [3]นูรมี อูแม, [4]ยลดา บุญสนอง, [5]ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ และ [6]ธีระยุทธ รัชชะ

[1]Kanokrat Dermmuak, [2]Sulfar Kareng, [3]Nurmee Umae, [4]Yonlada Boonsanong, [5]Narongsark Rorbkrob และ [6]Teerayout Rascha

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย

Prince of Songkla University Thailand

[1]Nurmeeumae@gmail.com

Received : November 4, 2024; **Revised** : March 2, 2025; **Accepted** :April 29, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระหว่างปี 2561-2567 มีประเด็นการสังเคราะห์ 2 ประเด็น คือ 1) คุณลักษณะของงานวิจัย ประกอบด้วย 1.1) ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษามากที่สุด คือ ทักษะทางด้านภาษา 1.2) รายวิชาที่ใช้ทำวิจัยมากที่สุด คือ ภาษาไทย 1.3) กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลมากที่สุด คือ ชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา 1.4) วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างมากที่ใช้มากที่สุด

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[2] นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[3] นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[4] นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[5] อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[6] อาจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คือ การสุ่มแบบกลุ่ม 1.5) เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด คือ แผนการจัดการเรียนรู้ 1.6) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 1.7) การวิเคราะห์ข้อมูลที่พบมากที่สุด คือ ร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พบมากที่สุด คือ Activity Based Learning

คำสำคัญ: การสังเคราะห์, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, รูปแบบการจัดการเรียนรู้

Abstract

The objective of this research is to synthesize studies related to active learning models conducted between 2018 and 2024. The synthesis focuses on two key areas: 1) the characteristics of the research: 1.1) The most commonly studied dependent variable is language skills. 1.2) The subject area most frequently researched is Thai language. 1.3) The most common sample groups for data collection are primary and secondary school students. 1.4) The most frequently used sampling method is cluster sampling. 1.5) The most commonly used tool for learner development is a lesson plan. 1.6) The most frequently used data collection tool is an achievement test. 1.7) The most commonly used data analysis methods are percentage, mean, and standard deviation and 2) Active Learning Instructional Model: The most frequently observed instructional model is Activity-Based Learning.

Keywords: Synthesis, Active Learning Management, Learning Management Model

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ได้วางเป้าหมายไว้คือ การมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ดังนั้น ในการจัดการศึกษาจึงต้องบูรณาการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่ง

ถือว่าเป็นเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมาย จากความสำคัญดังกล่าวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็น 16 การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์ที่ผู้เรียนควรจะได้รับ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active Participation) และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง (ทิศนา แขมมณี, 2557) จึงเป็นหลักการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามต้องการอย่างได้ผล

อย่างไรก็ตามในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้กลายเป็นแนวทางที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งจากนักการศึกษาและผู้บริหารทางการศึกษา เนื่องจากเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรม การอภิปรายกลุ่ม การแก้ปัญหา หรือการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการคิดวิเคราะห์ การปฏิบัติจริง และการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนี้ เกิดขึ้นจากทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ของ John Dewey และ Jean Piaget ที่เชื่อว่า การเรียนรู้ที่ดีที่สุดเกิดจากการที่ผู้เรียนได้ลงมือทำและมีส่วนร่วมในกระบวนการ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความสำคัญ เนื่องจากสามารถนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้บริหารทางการศึกษาในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และสามารถปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 2 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณลักษณะของงานวิจัย ประกอบด้วย 1.1) ตัวแปรตาม 1.2) รายวิชาที่ใช้ทำวิจัย 1.3) กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล 1.4) วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 1.5) เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน 1.6) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1.7) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คณะผู้วิจัยดำเนินตามหัวข้อ ดังนี้

1. รูปแบบการดำเนินการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ได้รับการเผยแพร่ลงในฐานข้อมูล ThaiJo, Thailist, Google Scholar ระหว่างปี 2561-2567 พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 25 เรื่อง

1.2 ขอบเขตของเนื้อหาที่ทำการสังเคราะห์มี 2 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณลักษณะของงานวิจัย 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสังเคราะห์งานวิจัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณลักษณะของงานวิจัย ประกอบด้วย 1.1) ตัวแปรตาม 1.2) รายวิชาที่ใช้ทำวิจัย 1.3) กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล 1.4) วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 1.5) เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน 1.6) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1.7) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 คณะผู้วิจัยได้ทำการกำหนดกรอบแนวคิดในการสังเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยและรูปแบบการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.2 คณะผู้วิจัยสืบค้นงานวิจัยผ่านฐานข้อมูลออนไลน์ทางอินเตอร์เน็ต ฐานข้อมูลงานวิจัย เช่น ThaiJo, Google Scholar, Thailist และจากการอ้างอิงบรรณานุกรมตามหนังสือวิชาการ บทความตลอดจนถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการกำหนดงานวิจัยมีการระบุขั้นตอน กระบวนการ กิจกรรมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างชัดเจน

3.3 ทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่ใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีประเด็นในการศึกษาดังนี้ คือ 1) คุณลักษณะของงานวิจัย และ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรจำนวน 25 เรื่อง ที่เผยแพร่ในฐานข้อมูล ThaiJo, Thailist, Google Scholar ที่ได้ศึกษา ระหว่างปี 2561-2567 สรุปผล ดังนี้

1. คุณลักษณะของงานวิจัย ประกอบด้วย 1) ตัวแปรตาม 2) รายวิชาที่ใช้ทำวิจัย 3) กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล 4) วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 5) เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน 6) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 7) การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการสังเคราะห์ดังตาราง 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายการความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามคุณลักษณะของงานวิจัย

รายการ	จำนวน(เรื่อง)	ร้อยละ(%)
1.1 ตัวแปรตาม		
ทักษะทางด้านภาษา	10	40.00
ความสามารถทางด้านภาษา	6	24.00
พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	6	24.00
พัฒนาชุดกิจกรรมทางด้านภาษา	3	12.00
1.2 รายวิชาที่ใช้ทำวิจัย		
ภาษาอังกฤษ	7	28.00
ภาษาไทย	11	44.00
คณิตศาสตร์	1	4.00
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	2	8.00
ประวัติศาสตร์	1	4.00
วัสดุ อุตสาหกรรมและการผลิต	3	4.00

รายการ	จำนวน(เรื่อง)	ร้อยละ(%)
1.3 กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล		
ชั้นประถมศึกษา	10	40.00
ชั้นมัธยมศึกษา	10	40.00
ชั้นอุดมศึกษา	4	16.00
ครู	1	4.00
1.4 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง		
การสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling)	20	80.00
การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)	4	16.00
เก็บจากประชากรทั้งหมด	1	4.00
1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน		
แผนการจัดการเรียนรู้	20	80.00
ชุดกิจกรรมหรือสื่อการสอน	5	20.00
1.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล		
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	20	80.00
แบบประเมินความพึงพอใจ	8	32.00
แบบสอบถาม	4	16.00
1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล		
ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	25	100.00
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม	20	80.00

จากตารางที่ 1 คุณลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า

1.1 ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษามากที่สุด คือ ทักษะทางด้านภาษา จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา คือ ความสามารถทางด้านภาษาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียน จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 24.00 และน้อยสุด คือ พัฒนาชุดกิจกรรมทางด้านภาษา จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.00

1.2 รายวิชาที่ใช้ทำวิจัยมากที่สุด คือ ภาษาไทย จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมา คือ ภาษาอังกฤษ จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.00 และน้อยสุด คือ คณิตศาสตร์และประวัติศาสตร์

1.3 กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลมากที่สุด คือ ชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา คือ ชั้นอุดมศึกษา จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 16.00 และน้อยสุด คือ ครู จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.00

1.4 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างมากที่ใช้มากที่สุด คือ การสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) จำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมา คือ การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 16.00 และน้อยสุด คือ เก็บจากประชากรทั้งหมด จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.00

1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด คือ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมา คือ ชุดกิจกรรมหรือสื่อการสอน จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 20.00

1.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมา คือ แบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 32.00 และน้อยสุด คือ แบบสอบถาม จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 16.00

1.7 การวิเคราะห์ข้อมูลที่พบมากที่สุด คือ ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำนวน 25 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมา คือ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม จำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 80.00

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการสังเคราะห์ดังตาราง 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงรายการความถี่และร้อยละเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

รายการ	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ (%)
Think- Pair- Share	2	4.00
Role Playing	2	4.00
Cooperative Learning	1	4.00
Brain- Based- Learning	1	12.00
Problem Based Learning	1	8.00
Creativity Based Learning	1	8.00
Activity Based Learning	3	4.00
Blended Active Learning	2	4.00
KWLH PLUS	2	4..00
KWL	1	4.00
SEAACE	1	4.00

B-TAA	1	4.00
SPIER	1	4.00
SQ6R	1	4.00

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พบมากที่สุด คือ Activity Based Learning จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.00 รองลงมา คือ Think- Pair- Share, Role Playing, Blended Active Learning และKWLH PLUS จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.00 และน้อยสุด คือ Cooperative Learning, Brain- Based- Learning, Problem Based Learning, Creativity Based Learning, KWL, SEAACE, B-TAA, SPIER, SQ6R จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การสังเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ตัวแปรตามที่พบมากที่สุดในการสังเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ ทักษะทางด้านภาษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ภาษาและมีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ชัดเจน (ทิศนา แขมมณี, 2557) โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้และฝึกฝนทักษะทางภาษา ผ่านการลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น โดยรายวิชาที่ใช้ในการทำวิจัย พบว่า วิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าในรายวิชาภาษามีความเหมาะสมในเรื่องของการประยุกต์ใช้ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสาร (สถาพร พฤฑฒิกุล, 2555) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมติ หรือการทำกิจกรรมกลุ่ม รวมไปถึงการสนทนาในชีวิตประจำวัน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและฝึกการใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ กลุ่มตัวอย่างที่พบในการสังเคราะห์งานวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีความต้องการในการพัฒนาทักษะทางภาษาและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเหมาะสมในการพัฒนาทักษะพื้นฐานรวมไปถึงการเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน (วัชรา เล่าเรียนดี, 2560) โดยในการสังเคราะห์ในงานวิจัยพบว่านิยมใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยสามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของตนเอง (Kay & Greenhill, 2011) การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจะสามารถช่วยให้งานวิจัยวัดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถ

พัฒนาผู้เรียนในทักษะที่ต้องการพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองในการร่วมกิจกรรมได้ดียิ่งขึ้น (ทิศนา แขมมณี, 2557) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่ คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้การวัดผลมีความชัดเจนและสามารถเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เป็นรูปธรรมได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พฤฑฒิกุล, 2555) และการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบมากที่สุด คือ การคำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งการใช้สถิติเหล่านี้จะช่วยให้ข้อมูลมีความชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสถิติเหล่านี้มีความแม่นยำในเรื่องของการสรุปผลอย่างอย่างและมีความแม่นยำ รวมไปถึงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มได้ (Kay & Greenhill, 2011)

2. การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของงานวิจัยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พบมากที่สุด คือ Activity Based Learning ร้อยละ 12.00 ของงานวิจัยทั้งหมด ซึ่งการการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการกระตุ้นความคิด การทำงานแบบร่วมมือ รวมไปถึงการปฏิบัติในสถานการณ์จำลองให้ผู้เรียนได้มีทักษะในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคมและการใช้ชีวิต สอดคล้องกับ (ทิศนา แขมมณี, 2557) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้รับประสบการณ์ตรงที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Think-Pair-Share, Role Playing, Blended Active Learning และ KWLH PLUS ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับ 2 ร้อยละ 8.00 ของงานวิจัยทั้งหมด โดยการเรียนรู้แบบ Think-Pair-Share จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพตนเองผ่านการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน (Kay & Greenhill, 2011) ขณะที่การเรียนรู้แบบ Role Playing ช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาผ่านสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงและช่วยให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนในเรื่องของการสื่อสารในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (สถาพร พฤฑฒิกุล, 2555) ส่วน รูปแบบการเรียนรู้ Blended Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานระหว่างห้องเรียนปกติและห้องเรียนออนไลน์เข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรูปไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือสถานการณ์จริงได้อย่างหลากหลาย รวมถึงมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้อีกด้วย (วัชรา เล่าเรียนดี, 2560) ซึ่งการเรียนรู้มีที่การนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนผสมผสานกับห้องเรียนปกติ จะช่วยให้

ผู้เรียนได้มีการฝึกคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหารวมไปถึงให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตนเองมุ่งสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 (Kay & Greenhill, 2011) นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบ KWLH PLUS ยังช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตนเอง โดยมีกระบวนการดังนี้ 1) บันทึกสิ่งที่รู้ (K) 2) สิ่งที่อยากรู้ (W) 3) สิ่งที่ได้เรียนรู้ (L) และวิธีการหาความรู้เพิ่มเติม (H) ในการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (วัชรา เล่าเรียนดี, 2560)

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนเชิงรุกยังคงมีปริมาณไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆจึงควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มความเข้าใจและพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคในการเรียนรู้เชิงรุกจะช่วยให้ครูและผู้เรียนสามารถใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมได้ดียิ่งขึ้นและนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้นในทุกระดับการศึกษา สถาบันการศึกษาที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุกในช่วงปี 2561-2567 มีเพียง 12 สถาบัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำกัดในการเผยแพร่งานวิจัยในด้านนี้ สาเหตุที่เลือกใช้ฐานข้อมูล ThaiJo-Thai Library Integrated System เป็นเพราะความน่าเชื่อถือและการยอมรับในวงกว้าง

เอกสารอ้างอิง

ทิศนา แขมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี* พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2560). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช: การพัฒนาวิชาชีพ ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สถาพร พฤฑฒิกุล. (2555). *คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้.* ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

Kay, K., & Greenhill, V. (2011). *Twenty-first century students need 21st century skills.* In G. Wan (Ed.), *Bringing schools into the 21st century*.